

Van visievorming tot invoering

Rekenmethode kiezen en implementeren

1/2

SPECIAL
REKENEN

Wist je dat het moment waarop je het eerste boek pakt uit een zichtzending van een nieuwe rekenmethode heel bepalend kan zijn voor de keuze die je maakt? Dat je op basis daarvan een methode kunt kiezen waar je zo'n acht jaar mee moet werken?

TEKST INA CIJVAT EN MARIANNE ESPELDOORN

Het kiezen van een nieuwe rekenmethode kan een kans zijn om je rekenonderwijs te verbeteren. Daarvoor is het belangrijk om van tevoren bewust stil te staan bij vragen als: Wat wordt er binnen onze school onder goed rekenonderwijs verstaan? Hoe willen we lesgeven? Welke leerkrachtaardigheden vinden we belangrijk? De antwoorden kunnen gebruikt worden om gericht te kijken naar de verschillende methoden en een keuze te maken die bij de school past. Een goede implementatie zorgt er daarna voor dat een nieuwe methode ook werkelijk bijdraagt aan goed rekenonderwijs. Niet alleen in het eerste jaar, maar ook in de jaren daarna.

MET ELKAAR IN GESPREK

Je kunt de methode zien als gereedschap en goed gereedschap is belangrijk. Maar degene die het gereedschap hanteert, de leerkracht, is de bepalende factor. Het is daarom handig dat een rekenmethode zo goed mogelijk aansluit bij de visie op rekenonderwijs binnen de school. De keuze van een methode is een goed moment om daar weer eens met elkaar over na te denken. Waarom willen we een andere methode: omdat de boeken bijna uit elkaar vallen? Omdat er op dit moment allerlei nieuwe methoden uitgebracht worden? Omdat we ICT willen inzetten? Omdat we ons rekenonderwijs willen verbeteren? Ga met el-

kaar in gesprek (zie de kaders 'Visie op rekenonderwijs' en 'Voorbeeldvragen teamenquête' voor hulpmiddelen hierbij) en benut daarbij recente artikelen over het rekenonderwijs. Een voorbeeld is het TIMSS-onderzoek, waaruit blijkt dat het geavanceerde rekenniveau bij leerlingen in groep 6 in de afgelopen jaren is gedaald: leerlingen worden te weinig uitgedaagd (Inspectie van het Onderwijs, 2017). Is dit herkenbaar bij jullie op school?

Visie op rekenonderwijs

Ga met elkaar in gesprek over de volgende onderwerpen:

- Hoeveel kennis over het rekenonderwijs hebben wij binnen onze school?
- Wat vinden wij belangrijk in wat en hoe onze leerlingen leren: hechten we veel waarde aan automatiseren van de basisvaardigheden, leren vanuit inzicht of een evenwicht van beide?
- Welke didactiek past bij onze schoolvisie? Past een gestructureerde aanpak of een meer open aanpak bij onze visie?
- Hoe kijken wij naar de rol van ICT binnen ons onderwijs?

Als voorbereiding lezen leerkrachten diverse bronnen die recentelijk verschenen zijn rondom het rekenonderwijs. Zie ook: www.nro.nl/wetenschappelijke-literatuur-voor-leraren.

Voorbeeldvragen teamenquête

GESLOTEN VRAGEN

Ik ben in onze huidige methode positief, neutraal of negatief over:

- gebruikte strategieën, modellen en materialen;
- automatiseren;
- uitdaging voor leerlingen;
- ruimte voor eigen inbreng van leerlingen en leerkrachten;
- leerstoflijnen, want die zijn gestructureerd en herkenbaar.

OPEN VRAGEN

- Welke drie punten wil je behouden en welke vind je niet goed uit je huidige rekenmethode?
- Wat is volgens jou goed rekenonderwijs?
- In de media wordt geregeld melding gemaakt van teruglopende rekenvaardigheden bij leerlingen. Hoe kijk jij hier tegenaan?

ZONDER METHODE WERKEN?

Steeds meer scholen stellen zich de vraag: hebben wij nog een rekenmethode nodig? 'Wij kennen de leerlijnen en de doelen voor de leerlingen goed. Onze resultaten zijn dik in orde. Wij kunnen zelf lessen ontwerpen die aansluiten bij de leerbehoeften van de leerlingen.' Het gebruiken van een methode is niet verplicht. Werken met een beredeneerd aanbod met behulp van leerlijnen en doelen kan leiden tot boeiend rekenonderwijs waarbij veel geleerd wordt. Voorwaarde is dan wel dat binnen de school duidelijkheid is ten aanzien van wat leerlingen moeten kennen en kunnen en dat leerkrachten heel goed kunnen anticiperen op de rekenontwikkeling van leerlingen. Deze manier van werken vraagt veel kennis, denk- en voorbereidingswerk met een onderzoekende houding van leerkrachten. Wanneer dit niet vanzelfsprekend is binnen de school, dan is het raadzaam om met een methode te werken die houvast en richting geeft.

DIGITAAL WERKEN

De rekenmethoden bieden tegenwoordig allemaal digitale mogelijkheden. De vraag is dan: hoe digitaal willen we zijn? Hierop is niet direct een duidelijk antwoord te geven. Er komen direct nieuwe vragen naar boven, zoals: Hoe willen we instructie geven? Willen we leerlingen bij elkaar houden of op eigen tempo door de leerstof laten gaan? Is het wel effectief om met behulp van een tablet te leren rekenen? Er is steeds meer bekend over wat wel en niet

werkt bij het inzetten van technologie (Schmeier & Veldhuis, 2018). ICT als hulpmiddel bij het oefenen van basisvaardigheden is effectief, maar het uitwerken van berekeningen gaat vaak beter met pen en papier. Stel jezelf en elkaar daarom de vraag of ICT bijdraagt aan het leren van leerlingen. Ook hier is het weer van belang om doordachte keuzes te maken vanuit visie, kennis en digitale vaardigheden van leerkrachten. Zolang deze voorwaarden niet aanwezig zijn, is een geheel digitale rekenmethode waarschijnlijk niet het gewenste gereedschap voor leerkrachten.

NEEM EN GEEF DE TIJD

Het kiezen van een nieuwe methode is dus een grondig proces waarbij alle voor- en nadelen goed doordacht moeten worden aan de hand van de visie van de school. Het kan helpen om externe hulp in te schakelen om het team te ondersteunen bij de keuze van een andere rekenmethode. Ook als de school pas over een paar jaar met de methode gaat werken. Op deze manier kan de school prioriteiten aanbrengen in het jaarplan en tijd vrijmaken om er samen mee aan de slag te gaan.

EEN ANDERE METHODE KIEZEN

De volgende vijf stappen zijn van belang bij het kiezen van een methode (download een stappenplan met checklist via www.expertis.nl/kennisbank/een-nieuwe-rekenmethode-kiezen-en-implementeren):

1. Bekijk de huidige lesmethode: wat vind je goed, wat niet?
2. Stel teambrede criteria op voor een nieuwe methode.
3. Formeer een rekengroep die aan de slag gaat met de keuze van drie methoden en gebruik een goede checklist.
4. Kies twee lesmethoden die je gaat uitproberen in de praktijk. Kies een rekenthema waar je eens specifiek naar gaat kijken.
5. Informeer bij scholen naar hun ervaringen met de methoden die je overweegt aan te schaffen.

IMPLEMENTEREN VAN DE METHODE

Op het moment dat je een methode gekozen hebt, komt er nog een belangrijk vervolg: hoe gaan we ervoor zorgen dat iedereen binnen de school de methode op dezelfde manier gaat gebruiken? Om inhoudelijke vernieuwingen blijvend te kunnen invoeren, is een systematische, planmatige aanpak noodzakelijk

waarin de opvattingen en overtuigingen van de leerkracht centraal staan. Daarvoor is het van belang om een gezamenlijke leercultuur te ontwikkelen binnen de school, waarin mensen leren van elkaar, kennis overdragen en ernaar handelen, hierop reflecteren en op basis hiervan opnieuw handelen (Fullan, Cuttress, & Kilcher, 2005).

Zeker als de nieuwe methode een heel andere didactiek of opzet heeft dan de oude, is het belangrijk om met elkaar te bespreken wat dit betekent voor het lesgeven en welke ondersteuning daarbij gewenst is. Joyce en Showers (1995) laten zien dat alleen informatie krijgen over de opzet van de methode en die uitproberen vaak niet leidt tot een eenduidige werkwijze binnen de school. Dit komt omdat iedereen deze informatie op zijn eigen manier interpreteert én het heel lastig is om je didactische vaardigheden zomaar te veranderen. Als dit gecombineerd wordt met samen lessen voorbereiden, lesobservaties en nagesprekken, bijvoorbeeld in de vorm van Lesson Study (Van Veen, 2010), dan is het veel makkelijker om op een eenduidige manier met de methode te werken. Schoolleiding en leerkrachten onderschatten vaak het belang van coaching bij het in de praktijk brengen van

nieuwe vaardigheden: 'We hebben het toch in de teamvergadering besproken en afspraken gemaakt?'

VERANTWOORD TRAJECT

Een verantwoord keuze- en implementatietraject biedt volop mogelijkheden om de professionele dialoog over de visie en de wijze van lesgeven te stimuleren. Succesfactoren hierbij zijn: genoeg tijd nemen voor het keuzetraject, goede begeleiding, oefenen van noodzakelijke vaardigheden en gericht ondersteunen van leerkrachten. Leerkrachten moeten de methode en de werkwijze in de vingers gaan krijgen. Dan kunnen leerkrachten 'spelen' met de methode en deze passend maken voor hun leerlingen. Het gaat er niet om welke methode het beste is. Het gaat erom welke methode en werkwijze het beste passen bij de leerlingen en de leerkrachten van de school. Het gaat er dus om dat je goed weet wat je wilt, wat je kunt (of misschien nog niet kunt) en wat je nodig hebt. Dan wordt het rekenonderwijs, in welke vorm dan ook, een succes.

De literatuurlijst is te vinden op:
www.jsw.nl/artikelen

Het kiezen van een nieuwe rekenmethode is een grondig proces waarbij alle voor- en nadelen doordacht moeten worden aan de hand van de visie van de school

INA CIJVAT en
MARIANNE
ESPELDOORN

zijn beiden werkzaam
als senior adviseur bij
Expertis Onderwijs-
adviseurs

Op de hoogte blijven van de ontwikkelingen in het basisonderwijs?

Neem een abonnement op JSW

Ontvang 10 x JSW

JSW lezen op tablet en pc via Schooltas

voor slechts €79,95 per jaar

6 special

Studenten ontvangen 50% korting

Krijg toegang tot het digitaal archief (>1.000 artikelen)

Visie op goed rekenonderwijs

Meer weten?
Ga naar www.jsw.nl of
bel 088-2266692